

СУСПІЛЬСТВО БЕЗ ОБМЕЖЕНЬ

Лункіна Т. І., д-р екон. наук, доцент

e-mail: lunkina_tanya@i.ua

Сизоненко Ю. С., здобувач вищої освіти

e-mail: super-suzonenko@ukr.net

Миколаївський національний аграрний університет, Україна

Розвиток сучасної системи української освіти ґрунтується на основі принципів гуманізму і здійснює обов'язковий облік психологічних особливостей молоді, раннє виявлення відхилень у розвитку, а також створення умов для повноцінного формування особистості дитини. В останні роки ставлення суспільства і держави до осіб з обмеженими можливостями здоров'я (далі ОМЗ) починає зазнавати змін від ворожості до толерантності, партнерства та інтеграції, а також інклюзії.

Необхідність розв'язання цих проблем пояснюється очевидною тенденцією до збільшення кількості дітей і підлітків, які мають різноманітні відхилення у фізичному, психічному і соматичному розвитку [1].

Інтеграція молоді з особливими освітніми потребами в заклади вищої освіти - це всесвітній процес, в який включені всі високорозвинені країни, відбувається переосмислення соціумом і державою свого ставлення до даної категорії осіб, з визнанням їх рівних прав з типовою молоддю в різних сферах життя, в тому числі в освіті та вихованні.

В основу інклюзивної освіти покладена ідеологія, яка виключає будь-яку дискримінацію молоді, забезпечує рівне ставлення до всіх людей, а також створює особливі умови для молоді з обмеженими можливостями здоров'я [2].

На сьогодні, молоді з особливими освітніми потребами зовсім не обов'язково навчатися в спеціальних установах, вони можуть отримати якіснішу освіту і краще адаптуватися до життя у звичайних закладах вищої освіти.

Звичайно, молодь з ОМЗ адаптується до життя в загальноосвітніх установах набагато краще, ніж в спеціалізованих. Неможливо не помітити різницю в придбанні соціального досвіду (вміння спілкуватися з однолітками, відносини «продавець-покупець», «в поліклініці», «в кафе» тощо). Молодь з ОМЗ засвоює уявлення про поведінку в суспільстві, тільки перебуваючи безпосередньо в цьому суспільстві, а не ізольовано в рамках корекційної установи [3].

Інклюзивна освіта не може утворитися стихійно, вона пов'язана зі змінами на ціннісному та моральному рівнях. Сучасне суспільство не відразу прийшло до цього, а лише при накопиченні достатніх знань про осіб з відхиленнями у розвитку, ставши достатньо гуманним, воно починає

усвідомлювати проблеми спеціальної освіти у вигляді недостатньої соціалізації людей з ОМЗ.

Існують проблеми в організації інклюзивної освіти, які пов'язані з тим, що освітні програми орієнтовані на осіб з типовим психічним розвитком, яким не потрібні спеціальні методи та програми.

Дуже важливим етапом впровадження інклюзії є етап психологічних і ціннісних змін фахівців в бік гуманізму, а також вдосконалення рівня їх професійної компетентності [1].

Інклюзія це, в першу чергу, прямі тісні взаємини між соціумом і закладами освіти, засновані на дружбі та розумінні.

Найчастіше батьки молоді з типовим психосоматичним розвитком висловлюють побоювання, що наявність в групі осіб з ОМЗ може негативно вплинути на розвиток їх дитини. Однак, досвід інклюзивної освіти свідчить про зворотне.

Що стосовно відносин однолітків з типовим розвитком до осіб з ОМЗ, слід зазначити, що багато чого залежить від твердої позиції дорослих (як вчителів, так і батьків), і, без сумніву, психологічного клімату в класі.

Нині розробляється все більше інноваційних підходів до питань навчання, виховання і розвитку молоді з ОМЗ. Використання інклюзивних підходів в освітніх установах є не тільки інновацією, але передбачає ще один крок до забезпечення повноцінної реалізації прав молоді з особливими освітніми потребами на здобуття повноцінної освіти. Інклюзивна освіта гарантує кожному, незалежно від соціального стану, фізичних, розумових і психічних особливостей, реалізацію потреб у розвитку та права на отримання освіти [3].

Проблема розвитку інклюзивної освіти в Україні на даному етапі знаходиться під контролем не тільки батьків і педагогічних спільнот, але і всього соціуму.

Впровадження інклюзії в заклади освіти стикаються з рядом психолого-педагогічних труднощів і проблем:

- неможливість прийняття молоді з ОМЗ однолітками з типовим психічним розвитком;
- заперечення ідеології інклюзивної освіти;
- складнощі та проблеми під час використання спеціальних підходів до освіти молоді з ОМЗ;
- небажання молоді з типовим психічним розвитком приймати однолітків з ОМЗ;
- проблеми соціально-психологічної адаптації осіб з нетиповим розвитком [4].

Реалізація соціальної політики в напрямі демократизації та гуманізації суспільства, а також розвиток національної системи освіти обумовлюють пошуки напрямів удосконалення організації, змісту і методик навчання і виховання молоді з обмеженими можливостями здоров'я.

Перетворення підходів до навчання і виховання молоді з ОМЗ направлено на формування і розвиток соціально-активної особистості, володіння

навичками соціально-адаптивної поведінки. Один із напрямів реалізації цього завдання – освітня інклюзія, яка характеризується, перш за все, як засіб соціальної реабілітації, не тільки самого здобувача вищої освіти, але і його сім'ї [2].

Втілюючи в життя інклюзивну політику і практику, освітні організації працюють в інноваційному і динамічному ритмі. У цих умовах основною метою є створення стійкого мікроклімату, готового до розвитку і перетворень в ефективно функціонуючу систему інклюзивної освіти в навчальних організаціях різних типів і видів.

Таким чином, інклюзія – це процес вдосконалення максимально доступної освіти для всіх учасників навчального процесу, розвиток процесів навчання і виховання з постановкою адекватної мети, процес усунення наявних бар'єрів для найвищої підтримки здобувачів вищої освіти з ОМЗ і максимального розкриття їх потенціалу.

Говорячи про інклюзивну освіту, слід зазначити, що це не тільки створення технічних умов для вільного доступу молоді з особливими освітніми потребами в заклади вищої освіти, а й специфіка навчально-виховного процесу, який повинен ґрунтуватися з урахуванням психофізичних можливостей особистості з обмеженими можливостями здоров'я.

Список використаних джерел:

1. Талдонова Л. О. Інклюзивна освіта як ознака системи демократичних процесів в освіті. Теоретичні і прикладні проблеми психології. 2019. № 2. С. 320-330. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Tippp_2019_2_29 (дата звернення: 04.03.2021).

2. Гребінь С. Соціальна інклюзія: аспект «включення» дітей до суспільства дорослих. Нова педагогічна думка. 2019. № 3. С. 10-12. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npd_2019_3_4 (дата звернення: 05.03.2021).

3. Таланчук П. Сучасна освіта вимагає радикальних змін. 2016. № 4-6. С. 17-19. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/dslg_2016_4-6_6 (дата звернення: 04.03.2021).

4. Дрозденко В. М., Ковбаса М. І. Інклюзія – стратегічний напрямок організації сучасної освіти та готовність вчителя технологій до її забезпечення. Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. Серія : Педагогічні науки. 2018. Вип. 151(1). С. 180-183. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/VchdpuP_2018_151\(1\)_41](http://nbuv.gov.ua/UJRN/VchdpuP_2018_151(1)_41) (дата звернення: 04.03.2021)